

CODÁU ANNAMÁRIA

MESSZE HALLATSZIK

Dragomán György: *Oroszlánkórus*

■ „... mi nem félünk senkitől, és nem félünk semmitől, a széltől se, a holdtól se, a naptól se, a sötétől se, bátrak vagyunk és nagyon nagyok, és a hangunk, az nagyon szép, és nagyon messze hallatszik, és én tudom, hogy mindenki hallja, mindenki az egész blokkban, az egész negyedben, az egész városban, mindenki, még az a hülye énekvónéni is”.

A kötet *Füles fotel* című ciklusából származik e nagyon jellegzetes idézet – az *Oroszlánkórus* egészének nevében is szólhat. Akár a gyermekek remek fantáziája nyilvánul meg ezekben a szövegekben, akár a múlttal való szembenézés nosztalgiája vagy a kudarcok feldolgozása/feldolgozhatatlansága, mintha a legtöbb szereplő számára a többnyire monológokban való megnyilvánulás nemcsak terápia lenne, hanem létmód is. A kimondatlanul maradt dolgok pedig a történeteknek a szavakon túli dimenzióit nyitják meg egy-egy pillanatra, s talán ettől olyan izgalmas egy-egy novella.

Érdekes ötlet a zene – egy artikulálhatóságon túli dimenzió – mint a kötetté szervezés apropója, s jó néhány szövegben több is, mint szervező elv és/vagy tematikus elem: Kiss Georgina állapítja meg kritikájában, hogy a zene egyrészt történetteremtő, másrészt varázs-

latként, misztikumként is működik, miközben egy-egy novella mintha egy zenei stílust írna történetté (például a *Cry me a river* és a *Hevimetál* című darabok).¹ Mindez erőteljesebben inkább csak a kötet első felére jellemző, itt sok az énekes/zenész szereplő, akik számára a zene az egyéni sorssal vagy a saját személyiséggel mélyen összefonódó médium: „a zene pont arról szól, hogy a fájdalom elmúlik” (*Cry me a river*), „igazi hangom nem az, amin beszélek, hanem az, amin énekelek” (*Limon con sal*). A kötet második felében gyakran már csak egy-egy dal említése jelzi a következetességre való törekvést. A könyv *Füles fotel* ciklusának egyik alcíméből kötetcímmé kiemelt „oroszlánkórus” összetétel is a szövegek zenei kapcsolódását hangsúlyozza, de ezen túl is nagyon beszédes a szövegek együttes jellemzőit tekintve. A kórus mint több egyéni hangból álló, de egységesnek hangzó alakulat egyrészt motivikus előfordulású, ilyen például abban a novellában, amelyben a diktatúra élményvilágának reminiscenciáiként a tömeg működésével kapcsolatos negatív tapasztalatok és szorongások idéződnek fel a szereplő tudatában: „milyen lehet a tömegben állni, úgy ott lenni, hogy az ember valóban önként ment oda”

(*Puerta del Sol*). Máshol a tömegbe olvadás kényszere az indulatok el- és felszabadulásának lehetőségeként mutatkozik meg: „futni kezdett ő is a többiekkel, a sugárút közepén, az elnyújtott, hangosan jajongó éneklés felé, tudta, mindjárt kinyílik a szája, mindjárt együtt üvölt majd ő is a tömeggel, végre kiüvölt magából mindent.” (*A rendszer és ellenségei*).

Másrészt a kötetben sokféle, többségében egyes szám első személyű elbeszélő szólal meg, sokféle sors, trauma, családi titok mozzanatai jelenítődnek meg: például az anyját halottnak hívő kislány szembesülése azzal, ami valójában történt a *Húslevesben*, az alkoholista múltjával leszámoló férfi az *Exta brutban*, a hazarepülés előtt álló szíriai énekes utolsó itala a *Jégben* stb. Bár sokféle egyéniség nyilvánul meg ezekben a történetekben, nyelvileg kevésbé egyénítettek a szövegek a gyermekhang és a felnőtt hang kategóriákon belül, kivéve azokat a ritka eseteket, amikor élvezetesen ugyan, de nagy mértékű sztereotipizáltsággal jeleníti meg a novella a főszereplőjét, ilyen az életének minden aspektusát valamilyen kedvenc együtteséhez kapcsoló rajongó (*Hevimetál*), a biztonsági őrként dolgozó ex-testépítő (*Adrenalin*), vagy a technofetisista (*Poszthumán randi*). Ez az egyöntetűség a stílus tekintetében azonban nem válik hátránnyá, sőt a lendületes, hosszú, többszörösen összetett mondatfolyamok nemcsak a sajátos Dragomán-elbeszélésmód ismertetőjegyei, hanem azok a mechanizmusok, amelyek talán a leginkább fogva tartják és magával ragadják az olvasót.

Mi a közös még ezekben a történetekben? A fő téma szinte mindig valamilyen rögeszme körül bonta-

kozik ki, például már a nyitó novellában, amelyben a „játszani kell tovább” és a fekete hegedűs legyőzésének a kényszere apáról fiúra örökített sorsformáló erő (*Vasvono*); de a Thomas Mann *Varázshegyét* idéző utolsó szövegben is erőteljesen érvényesül a rögeszme: a később intézetbe kerülő festő által mániákusan ismételt mondat, hogy „Semmi nem érvényes.” (*A varázstábla*). Ezen a „kereten” belül is nagyon sok darabban visszaköszön a megszállottság, akár valamilyen extremitásig vitt helyzet vagy túlzott/beteges ragaszkodás formájában: a heavy metal iránti rajongás talán a legenyhébb változata mindennek (*Hevimetál*), de találkozunk a világ összes eseményének kronológiáját összeállítani kívánó történésszel (*Szeánsz*) vagy temérdek technológiai implantátumot magába szerelő fanatikussal (*Poszthumán randi*), mániákus extestépítővel (*Adrenalin*), valószínűleg kleptomániában szenvedő férfival (*вы выезжаете из американского сектора*), fiuk/férjük eltávolodását átokkal kompenzáló anyákkal (*A seprű*, *Limon con sal*) stb. A szereplők gyakran visszatérnek/visszatekintenek életük azon mozzanataira, amelyek döntő módon meghatározták sorsukat – a nosztalgia, a döbbenetes felismerés vagy a szenvedély érzékeny megjelenítése pedig mélységet ad ezeknek az egyéni világoknak, melyek legtöbbször a családdal való viszonyok, a szülő-gyermek kapcsolatok ábrázolásával párhuzamosan bontakoznak ki. Különösen szimpatikusak a gyermek elbeszélőket alkalmazó novellák, s nemcsak azért, mert például *A fehér király* Dzsátáját juttatják eszünkbe, hanem mert a történések, a játékok, a csínytevések felidézésével együtt (például *Rosszaságok*, *Mennyből az*

angyal) erőteljes hangulatiság jellemzi a szövegeket; ehhez járulnak hozzá az olyan „erdélyizmusok” is, mint a *szukk*, a *blokk* (‘tömbház’ jelentésben) vagy az *ápártáment*. A gyermeki perspektíva ugyanakkor nagyon alkalmas a meseszerű beszüremkedésére, amely hol a fantázia teljes felszabadulásaként fordul elő, mint például a tolókcocsiban ülő nagyapa és unoka közös játékaiban (*Füles fotel*), hol pedig fenyegető jelenlétként, mint a *Vasvónó fekete hegédűse*, akit minden-

áron le kell győzni. Máskor pedig a gyermek úgy tanúja/tudója a családi titoknak, hogy közben nem érti azt, s ettől lesz sejtelmes és szorongató a történet (*Húsleves*).

Az *Oroszlánkórus*ban kimondott, -énekelt, -üvöltött élettörténetek és indulatok között sok az emlékezetes darab, és ezek a kötet színvonalának tartóoszlopaivá válnak. Egy olyan színvonalénak, amely minimális elvárás lehet *A fehér király* (2005) és a *Máglya* (2014) sikerre felől nézve.

■ JEGYZET

1. Kiss Georgina: „... most majd minden jóra fordul”. *Bárka* 2016/3, <http://www.barkaonline.hu/kritika/5352—most-majd-minden-jora-fordul—dragoman-gyorgy-novellaskoteter-1> (2016. 08. 19.)

